

GBS-3708

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) Examination

November/December - 2013

CC - 301 : Sanskrit : Paper - II

(कादम्बरी महाश्वेतावृत्तान्त)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनाभांथी गभे ते बेनो अनुवाह इरो :

१४

1 Translate any two of the following :

14

(१) अवर्तीय च व्यपनीतपर्याणमिन्द्रायुधमकरोत् । क्षितितललुठितोत्थितं च गृहीतकतिपयवसग्रासं सरोऽवतार्य पीतसलिलमिच्छया स्नातं चोत्थाप्यान्यतमस्य समीपवर्तिनस्तरोर्मूकशाखायामपगतखीलनं हस्तपाशशृखलया कनकमथ्या चरणे बद्धता कृपाणिकावलूनान्क्षिप्त्वा चाग्रतः कतिचित्सरस्तीरदूर्वाप्रवालकवलान्पुनरपि सलिलमवततार । ततश्च प्रक्षालितकश्युगलश्चातक इव कृत्वा जलमयमाहारम् ।

(२) मथ गीतावसाने मूकीभूतवीणा प्रशान्तमधुकरमधुररुतेव कुमुदिनी सा कन्यका समुत्थाय प्रदक्षिणीकृत्य कृतहरप्रणमा परिवृत्य स्वभावधवलतया तपःप्रगतलया दृष्टया समाश्वासदन्तीव, पुण्यैरिव स्पृशन्ती, तर्धजलैखि प्रक्षालयन्ती, तपोभिरिव पावयन्ती, शुद्धिमिव कुर्वाणा, वरप्रदानमिवोपपादयन्ती, पवित्रतामिव नयन्ती, चन्द्रापीऽमाबभाषे स्वागतमतिथये, कथमिमां भूमिमुप्राप्तो महाभागस्तदुत्तिष्ठाम्यतामनु भूयतामृतिथिसत्कारः इति ।

(३) सखे पुण्डरीक नैतद्रमुख्यं भवतः । क्षुद्रजनक्षुण्ण हषः मार्गः । धैर्यधना हि साधवः । किं यः कश्चित् प्राकृत इव विक्लवीभवन्तमात्मानं न रुणत्सि । कुतस्तवापूर्वोयमाद्यैन्द्रियोपप्लवो देनास्येवं कृतः ? क्व ते तपवार्यम् । क्व साविन्द्रियजयः । क्व तद्वशित्वं चेतसः । क्व सा प्रशान्ति । क्व ते गुरुपदेशः । क्व तानि श्रुतानि । क्व ता वैराग्यबुद्धयः ।

क्व तदुपभोग विद्वेषित्वम् । क्व सा भोगानामुपर्यरुचिः । क्व
तद्यौवनानुशासनम् । सर्वथा निष्फला प्रज्ञा, निर्गुणो
धर्मशास्त्राभ्यासः, निरर्थकः संस्कारः निरुपकारको
गुरुपदेशविवेकः ।

२ नीचेनाभांथी कोई पक्ष त्रश संसदूर्भ सभजवो : १४

2 Explain with reference to the context any **three** 14
of the following :

- (१) अद्य परिसमाप्तमीक्षणयुगलस्य द्रष्टव्यदर्शनफलम् ।
- (२) नास्ति खल्वसाध्यं नाम तपसाम् ।
- (३) बलवती हि द्वंद्वानां प्रवृत्तिः ।
- (४) अदूरकोपा हि मुनिजनप्रकृतिः ।
- (५) धैयंधना हि साधवः ।

३ કાદમ્બરીના સાહિત્યિક સ્વરૂપની ચર્ચા કરો. १४

3 Discuss the literary form of Kadamari. 14

अथवा/OR

३ બાણના જીવન અને કવનનો પરિચય આપો. १४

3 Give an outline of Bana's life and his works. 14

४ ગમે તે બે વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : (૧૫૦ શબ્દોમાં) १४

4 Write critical notes on any **two** of the following : 14
(in 150 words)

- (१) वसन्तवर्णनम् ।
- (२) बाणस्य वर्णनकला ।
- (३) महाश्वेतायाः पात्रलेखनम् ।
- (४) कपिञ्जलનો ઉપદેશ
- (4) Gospel of कपिञ्जल ।

૫ બે કે ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત)

૧૪

5 Answer in two or three sentences : (any seven)

14

- (૧) કાદંબરીના રચયિતા કોણ છે ? તમારા અભ્યાસક્રમમાં કાદંબરીનો કયો વૃતાન્ત છે ?
- (૨) કાદંબરીમાં કેટલા જન્મોની વાત કરવામાં આવી છે ? કયા કયા ?
- (૩) કાદંબરીમાં આવતા સરોવરનું નામ શું છે ? સરોવરના કિનારે ઘોડા પરથી કોણ ઉતરે છે.
- (૪) ઉજ્જયિનીના રાજા તારાપીડનો પુત્ર કોણ છે ? તે કોના સ્નેહમાં આસક્ત બન્યો છે.
- (૫) બાણભટ્ટના પુત્રનું નામ શું હતું ? તથા બાણની ફોઈનું નામ શું હતું ?
- (૬) બાણના સમયમાં સૂર્યશતકનાં કવિ કયા થઈ ગયા ? તેમજ સમ્રાટ હર્ષવર્ધનના દરબારમાં કયા કવિ હતા ?
- (૭) બાણભટ્ટની કૃતિઓ કેટલી ? કઈ કઈ ?
- (૮) પૂર્વજન્મની કથા કોણ કહે છે ? અહીં આ કથા સાંભળીને કોને પૂર્વજન્મનું જ્ઞાન થાય છે.
- (૯) બૃહત્કથાના બે રૂપાંતરોના નામ આપો ? અને કાદંબરી કથાનો મૂળશ્લોક શેમાંથી લેવામાં આવ્યો છે.
- (૧૦) કપિંજલ કોનો મિત્ર છે ? આ કપિંજલ કઈ પરિસ્થિતિઓમાં ઉપદેશ આપે છે ?
- (૧૧) ગદ્યાત્મક કાવ્ય રચવાની શક્તિ કયા ત્રણ કવિને સિદ્ધ થઈ છે ?
- (૧૨) કવિ બાણને કવિતારૂપી કામિનીના હૃદયમાં વસનારનું નામ કોણ આપે છે ? તેમજ વાણીરૂપી સરસ્વતીનો સાક્ષાત અવતાર કોણ માને છે ?